

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 390/09-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. D., N., t. č. vo výkone väzby, zastúpeného advokátom JUDr. M. E., N., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 33 Tp 146/2009 z 24. júla 2009 a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 Tpo 33/2009 z 30. júla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. D. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2009 doručená sťažnosť M. D., N., t. č. vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 33 Tp 146/2009 z 24. júla 2009 a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Tpo 33/2009 z 30. júla 2009.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol sudcom okresného súdu pre prípravné konanie 24. júla 2009 vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku. Pretože proti tomuto rozhodnutiu podal sťažnosť, krajský súd uznesením z 30. júla 2009 zrušil napadnuté rozhodnutie a sám rozhodol o jeho vzatí do väzby iba z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku postupujúc podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku neprijal jeho písomný sľub a podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku neprijal jeho návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Sťažovateľ videl porušenie svojich práv v tom, že požiadal o nahliadnutie do vyšetrovacieho spisu sudcu okresného súdu, čo mu ten však odmietol. V dôsledku toho sa nemohol oboznámiť v plnom rozsahu so spisom, ktorý bol podkladom pre zahájenie trestného konania, ako aj jeho vzatie do väzby, nemohol sa vyjadriť ku všetkým podstatným skutočnostiam, ktoré mu boli kladené za vinu, ani k dôkazom tam uvedeným, nemal možnosť sa vyjadriť k materiálnym a formálnym podmienkam dôvodu väzby. Ďalej uviedol, že pokiaľ by takúto možnosť mal, neboli by zistené reálne dôvody na jeho väzbu. Toto považoval za vážne porušenie svojich práv v súdnom konaní. Ďalej namietal skutočnosť, že požiadal okresný súd o prijatie ponúknuťej peňažnej záruky ako náhradu väzby, o čom však okresný súd nerozhodol, aj keď je pravdou, že krajský súd o jeho žiadosti sám rozhodol v odvolacom konaní. Preto aj v uvedenom smere tvrdil, že súdy porušili jeho práva, a to tým skôr, že v skutočnosti dôvody na väzbu neboli dané. V tomto smere poukázal na dôvody, prečo nemal byť vzatý do väzby, a aj na literatúru, ktorá takúto problematiku rieši.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Nitra postupom a uznesením sp. zn. 33 Tp/146/2009 z 24. júla 2009 a Krajský súd v Nitre postupom a uznesením sp. zn. 5 Tpo/33/2009 z 30. júla 2009, ktorým rozhodli o vzatí do väzby M. D. bez toho, aby dôkladne preskúmali všetky zákonné

predpoklady na vydanie takýchto rozhodnutí vrátane dodržania kontradiktórnosti konania, porušili jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajský súd v Nitre uznesením sp. zn. 5 Tpo/33/2009 z 30. júla 2009 porušil právo M. D. podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky tým, že nerozhodol o alternatívnej žiadosti sťažovateľa a o nahradenie väzby jeho peňažnou zárukou.

3. Uznesenie Krajského súdu Nitra sp. zn. 5 Tpo/33/2009 z 30. júla 2009 v spojení s uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 33 Tp/146/2009 z 24. júla 2009 sa zrušuje a Krajskému súdu v Nitre prikazuje, aby M. D. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

4. M. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 8.000,- EUR (slovom osem tisíc euro), ktoré mu je povinný vyplatiť Krajský súd v Nitre do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. M. D. priznáva náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Nitre povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. M. E. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde

nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

A. Sťažovateľ namietal porušenie základných práv rozhodnutím okresného súdu sp. zn. 33 Tp 146/2009 z 24. júla 2009.

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nie je príslušný na preskúmanie postupu okresného súdu v zmysle namietaného porušenia označeného práva na spravodlivé súdne konanie, pretože sťažovateľ mal k dispozícii účinný opravný prostriedok, ktorý mu zákon poskytuje na ochranu jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na použitie ktorého sťažovateľ bol oprávnený podľa osobitných predpisov. Takýmto právnym prostriedkom bola sťažnosť podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku proti rozhodnutiu okresného súdu, ktorému predchádzalo namietané konanie. Sťažovateľ tak aj postupoval a o tomto jeho opravnom prostriedku proti rozhodnutiu okresného súdu rozhodol nadriadený súd – krajský súd. Právomoc všeobecného súdu rozhodnúť o sťažnosti v tomto prípade (vzhľadom na princíp subsidiarity) vylučuje právomoc ústavného súdu, a preto ústavný súd časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal postup a rozhodnutie okresného súdu pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

B. Sťažovateľ tiež namietal, že okresný súd nerozhodol o jeho návrhu na prijatie peňažnej záruky ako náhrady za väzbu a neprijal písomný sľub a ani návrh na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a že krajský súd sa s týmito námietkami dostatočne nevysporiadal.

Je pravdou, že okresný súd do výroku rozhodnutia neuviedol sťažovateľom namietané skutočnosti, v dôvodoch rozhodnutia sa však tým zaoberal. Krajský súd však

o uvedených návrhoch sťažovateľa rozhodol, a to práve v dôsledku sťažnosti sťažovateľa. Toto právo mu bolo dané ustanovením § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, takže krajský súd postupoval v súlade so zákonom. V dôvodoch svojho rozhodnutia sa dôsledne vysporiadal s námietkou sťažovateľa, keď konštatoval, že procesné práva sťažovateľa boli zachované. Ani ústavný súd nezistil v konaní krajského súdu žiadne procesné pochybenia, ktoré by mohol charakterizovať ako závažné ústavné porušenia procesných práv sťažovateľa v súdnom konaní krajského súdu.

C. Sťažovateľ namietal aj dôvody väzby, keď tvrdil, že tieto neboli dané s ohľadom na tvrdenia ním uvádzané v prípravnom konaní.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali na za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, II. ÚS 55/98).

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu krajský súd okrem iného uviedol:

«Krajský súd po splnení prieskumnej povinnosti vyplývajúcej z citovaného ustanovenia, na základe predloženého spisového materiálu zistil, že sudkyňa pre prípravné konanie pri rozhodovaní o vzatí obvineného do väzby:

- postupovala v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku,
- v konaní predchádzajúcom napadnutému uzneseniu boli dodržané všetky zákonné lehoty,

- správne zistila, že pre vzatie obvineného do väzby z dôvodov § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku boli splnené tak formálne ako aj materiálne podmienky.

Nadriadený súd v rámci svojej prieskumnej povinnosti dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne zistil, že z doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutky, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie boli spáchané, majú znaky trestných činov a sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal aj obvinený. Taktiež je splnená ďalšia materiálna podmienka pre existenciu dôvodov väzby u obvineného podľa § 71 odsek 1 písm. c) Tr. por. a to, že z konania obvineného vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti, za ktorú je stíhaný. Správne bolo na to poukázané v dôvodoch napadnutého uznesenia, že obvinený sa spolu s ďalšími osobami dopúšťal trestnej činnosti pomerne dlhšie obdobie a násilného charakteru za účelom zabezpečenia si zdroja finančných príjmov. Práve z takéhoto charakteru konania obvineného vyplýva bližšie uvedená dôvodná obava odôvodňujúca popísaný dôvod väzby.

Pokiaľ ide o obhajobou namietané porušenia práva obvineného nahliadnuť do spisu a v tejto súvislosti na poukazovanú rozhodovaciu činnosť jednak Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu a jednak Ústavného súdu Slovenskej republiky, krajský súd poukazuje na to, že ide síce o zásah do práv poskytnutých obvinenej osobe, avšak ide o zásah legitímny ako na to poukázal i Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Po preskúmaní dôvodnosti postupu sudkyne pre prípravné konanie a teda po preskúmaní konania predchádzajúceho napadnutému uzneseniu, krajský súd zistil, že postupom sudkyne pre prípravné konanie nebolo znemožnené obvinenému vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, jednak ktoré mali odôvodniť väzobné dôvody a jednak ku skutočnostiam, ktoré odôvodňujú dôvodnosť vzneseného obvinenia a dôvodného podozrenia zo spáchania trestnej činnosti ako ďalšej materiálnej podmienky pre vzatie do väzby. Sudkyňa pre prípravné konanie v súlade s ustanovením § 69 odsek 6 Tr. por. riadne odôvodnila svoj postup, s ktorým sa stotožňuje aj krajský súd. Práve charakter trestnej činnosti, za ktorý je stíhaný obvinený, spôsob akým mal trestnú činnosť spáchať odôvodňuje v danom prípade obavu, že v danom štádiu stíhania by obvinený po oboznámení sa so všetkými dôkazmi

mohol ovplyvňovať dôkazy a tým znemožňovať v judikatúre európskeho súdu použitý termín „riadny výkon spravodlivosti“. Navyše keď sudkyňa pre prípravné konanie pri rozhodovaní o väzbe prihliadla na skutočnosti, ktoré v tomto konaní boli známe obvinenému i obhajcovi obvineného. V uznesení o vznesení obvinenia z 20.7.2009 pod ČVS: PPZ-18/BOK-Z-2009 Prezídia policajného zboru úradu boja proti organizovanej kriminalite, odbor Z. sú podrobne popísané skutočnosti, z ktorých sa dá jednoznačne vyvodiť, na základe akých dôkazov existuje dôvodné podozrenie zo spáchania trestnej činnosti i obvineným M. D. a taktiež sa dá z daného jednoznačne vyvodiť na základe akých skutočností tak krajský prokurátor ako i sudkyňa pre prípravné konanie posudzovali zákonnosť tzv. väzobných dôvodov u obvineného.

Krajský súd však po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že u obvineného M. D. nie je daný dôvod väzby ani podľa ustanovenia § 71 odsek 1 písmeno a) a ani podľa písmena b/ tohto ustanovenia Tr. por.. Obvinený sa nachádzal na území Slovenskej republiky, na území Slovenskej republiky bol zadržaný a pokiaľ ide o jeho pobyt mimo územia Slovenskej republiky nie je žiadnou konkrétnou skutočnosťou preukázané, že tento súvisel s teraz prejednávanou trestnou činnosťou, nakoľko obvinenie bolo obvinenému oznámené až dňom 22.07.2009. Taktiež žiadnou konkrétnou skutočnosťou nie je preukázaná snaha o ovplyvňovanie výpovedí poškodených zo strany obvineného.

Pokiaľ ide o obvineným navrhnuté inštitúty uvedené v ustanovení § 80 odsek 1 písmeno b), c) Tr. por. a v § 81 Tr. por. ako náhradu za jeho väzbu, v osobe obvineného, z jeho pomerov a ani z okolností prípadu nevyplývajú také výnimočné okolnosti, pre ktoré by bolo možné rozhodnúť o nahradení väzby obvineného danými inštitútmi. Výrok uznesenia neobsahuje samostatný výrok o neprijatí ponuky peňažnej záruky obvineným vzhľadom na ustanovenie § 81 odsek 2 písm. b) Tr. por. v znení zákona č. 5/2009 Z. z.»

Podľa názoru ústavného súdu uvedený postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho skutkového a právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným

súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tieto natoľko odchyľili od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne popreli ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté rozhodnutie krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a na meritórne preskúmanie uvedeného rozhodnutia preto ústavný súd nie je oprávnený. Inak povedané, po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký výklad ustanovení Trestného poriadku citovaných v napadnutom rozhodnutí, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2009